

Handläggare

Jenny McCarthy

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.cks.remiss@regeringskansliet.se

Remiss av promemorian Ändrade krav på rapportering och registerhållning om användningen av avloppsslam i jordbruket

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 4 juni tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

SGU tillstyrker

att Naturvårdsverket får ansvar för att hålla register över användning av avloppsslam i jordbruket, inklusive rumslig information om var slammet sprids ut,

SGU anser

att promemorians konsekvensutredning har brister då det inte kan uteslutas att nya krav blir en börda för ett enskilt företag.

Syftet med det så kallade slamdirektivet (*Rådets direktiv 86/278/EEG av den 12 juni 1986 om skyddet för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket*) är att reglera användningen av avloppsslam i jordbruket, så att skadliga effekter på mark, vegetation, djur och människor hindras samtidigt som en hållbar användning av slammet uppmuntras. Slamdirektivet har nu reviderats och de genomförda ändringarna i direktivet behöver omhändertas i svensk lagstiftning. I promemorian föreslås nya bestämmelser i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och i förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation.

Förslaget innebär att Naturvårdsverket ska få ansvar för registrering och registerhållning av uppgifter om användningen av avloppsslam i jordbruket och för rapporteringen till kommissionen av dessa uppgifter. Vidare ska Naturvårdsverket se till att uppgifterna i registret hålls tillgängliga för allmänheten på en nationell webbplats.

Producenter av avloppsslam ska vara skyldiga att lämna uppgifter till Naturvårdsverket om användningen av avloppsslam i jordbruket. Det föreslås också att Naturvårdsverket får informationsansvaret för vissa områden inom jordbruket där avloppsslam sprids. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 december 2024.

Användningen av avloppsslam får inte skada mark, vegetation, djur eller människor. Därför införs krav på att företag och organisationer som använder avloppsslam i jordbruket måste rapportera mer detaljerade uppgifter, inklusive precisa platsuppgifter för spridning av slam. Det innebär att hålla register och att rapportera användningen enligt de krav som ställs i slamdirektivet till EU. Dessutom måste allmänheten kunna ta del av informationen, vilket innebär att informationen måste vara tillgänglig på elektronisk väg och lätt åtkomlig för allmänheten.

SGU ser att registret över avloppsslam skulle kunna ge värdefull information för att bedöma risker för grundvattenkvalitet och för planering av riskbaserad miljöövervakning. En bredare användning av informationen kan på så sätt gynna uppföljningen av t.ex. miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet och genomförandet av EU:s vattendirektiv.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Registret som Naturvårdsverket kommer att ansvara för kommer att innehålla personuppgifter såsom bl.a. fastighetsbeteckningar. Registret behöver förhålla sig till dataskyddsförordningen, den kompletterande dataskyddslagen och GDPR.

Vid insamling och förvaltning av data behöver därför principerna som uppställs för hantering av personuppgifter hanteras enligt de krav som uppställs i dataskyddsförordningen, den kompletterande dataskyddslagen (2018:218), GDPR och särskild registerförfattning. Insamlingen av information om avloppsslam och dess spridning är av stort allmänt intresse, för att ha tillgång till information var slammet sprids och för att i slutändan skydda människors hälsa. Som ovan anförts kommer informationen ligga till grund till EU-rapporteringen i sig, men också ingå nationella sammanställningar såsom miljömålsuppföljningar, riskanalyser. Mängden personuppgifter som registret kommer att hantera får anses vara begränsad i förhållande till den totala mängden information som registret kommer att hantera. Majoriteten fastighetsbeteckningar och organisationsnummer förväntas inte heller utgöra personuppgifter. Hanteringen av personuppgifterna kommer därför inte bli omfattande, utan det kan förväntas att uppgifterna främst kommer användas för identifikation och kvalitetssäkring. De organisationsnummer som utgörs av personnummer är att klassificera som särskilt skyddsvärda personuppgifter, men är dock inte känsliga i dataskyddslagens mening. Slutsatsen är att insamlingen av personuppgifter är proportionerlig i förhållande till Sveriges samlade behov av att samla in informationen.

I förevarande fall föreslås att i förordningen att den som besitter informationen om avloppsslamshanteringen ska lämna informationen till ett register som Naturvårdsverket pekas ut som ansvarig för. Naturvårdsverket får härigenom även en föreskriftsrätt där det närmare bestäms vilken information som ska samlas och i vilken form. Den kompletterande dataskyddslagen blir då subsidiär i förhållande till den nu föreslagna förordningen, vilket innebär att den är underordnad. Förslaget har uttryckt ett särskilt och berättigat ändamål för insamling av information om avloppsslamshantering.

SGU bedömer att den föreslagna förordningen inte står i strid med någon registerlagstiftning och tillstyrker förslaget i denna del.

Ändring i förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation

Ändringsförordningen syftar även till att öka öppenheten till förmån för allmänheten (skäl 2 i ändringsförordningen). Medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa ökad insyn för allmänheten. Därför kommer informationen i registret att göras tillgänglig på elektronisk väg och på ett sådant sätt att den är lätt åtkomlig i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG och 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspiredirektivet), se skäl 3 i ändringsförordningen.

I förordning om ändring i förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation införs en kompletterande bestämmelse som innebär att Naturvårdsansvaret blir informationsansvarig. SGU delar förslagets inriktning att den som ansvarar för insamling och hantering av information också ska ha informationsansvaret för de uppgifter som enligt slamdirektivet ska samlas in om spridning av avloppsslam i jordbruket. SGU tillstyrker förslaget i denna del.

Konsekvenser av förslaget

Producenterna av avloppsslam får med förslaget ändrade rutiner när det gäller registerhållning och rapportering av användningen av avloppsslam i jordbruket. De kommer inte längre själva behöva föra register över slamspridning utan ska i stället rapportera motsvarande uppgifter till Naturvårdsverket, inklusive ny uppgift med platsinformation. Promemorian bedömer konsekvenser för verksamhetsutövare som små. SGU anser att promemorians konsekvensutredning har brister. Det redovisas att det saknas uppgift om hur många producenter av avloppsslam som träffas av förslaget och att nya rutiner inte kommer innebära några större kostnader för producenterna. Det är väsentligt att ha kunskap om antal berörda för att kunna göra en sammantagen bedömning av konsekvenserna. För att ge en ungefärlig bild hade kontakt exempelvis kunnat tas med Svenskt Vatten alternativt hade uppgifter från Naturvårdsverkets regeringsuppdrag 2022 (NV-09901-21) kunnat användas. I regeringsuppdragets redovisning framkommer att 43 avloppsreningsverk var anslutna till Revaq år 2020 och att cirka tre fjärdedelar av det slam som sprids på jordbruksmark är certifierat enligt Revaq. Vidare hade det varit en fördel om promemorian redovisade förändringar i administrativa göromål mer utförligt. Rumslig information i enlighet med slamdirektivet kan vara förknippat med merarbete och producenterna kan fortfarande behöva föra register eftersom de erhåller skyldighet att rapportera. SGU har förståelse för att det inte är möjligt att ange exakta kostnader för de ändrade kraven eftersom det till stor del beror på hur Naturvårdsverket väljer att föreskriva om redovisningen och hur redovisningskraven samordnas med exempelvis fastighetsregistret. SGU vill ändå poängtera att rumslig information kan involvera koordinatsättning, kartläggning med mera. Sammantaget kan alltså kravet på rapportering medföra mer avancerad hantering jämfört med ”bara ange en plats” enligt tidigare krav. Möjligen kan konsekvenserna ändå bedömas som små men SGU vill framföra att det inte kan uteslutas att kravet blir en börda för ett enskilt företag. Det är därför viktigt att Naturvårdsverket gör tekniska lösningen för inmatningen av informationen så användarvänlig som möjligt. Vad gäller konsekvenser för enskilda vill SGU påpeka att registret görs tillgängligt för allmänheten på webbplats, vilket torde öka transparensen och därmed vara positivt för enskilda.

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektör Thomas Pålsson.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även samhällsekonomen Carolina Liljenstolpe, juristen Annika Israelsson och enhetschefen Mats Wallin deltagit. Statsgeolog Jenny McCarthy har varit föredragande.

Thomas Pålsson

Jenny McCarthy